

SESJON 2 - DEL 1: CASE

Gruppe 1

1. Seniorforsker bør trekkes inn. Seniorforsker har et ansvar som førsteforfatter og et tyngre ansvar, jfr. for eksempel Vancouver. Ansvar for å vite det man ikke kan vite noe om – ikke sikkert man har full innsikt i ulike fagfelt, for eksempel har man produsert ulike deler av artiklene, kan det frita? Vedkommende burde vært inkludert likevel, for eksempel for å få avklart roller.
2. Samme sak, slik at det er viktig med kontinuitet. Det kan foreligge mulig inhabilitet. Flere måter å behandle saken på lokalt. At seniorforsker ikke er innkalt innledningsvis kan tyde på at noen ønsker å skjerme noen, for eksempel på grunn av at vedkommende innehar høy status i miljøet. Utvalget er ikke nøytralt når man allerede har behandlet saken uten å trekke inn seniorforskeren. "Utvalget har aktivt ikke innkalt seniorforsker". Kan for eksempel løse dette ved å ha et ad hoc-utvalg med eksterne medlemmer. Viktig å unngå inhabilitet. Institusjonelt ansvar – større ansvar for å formidle forskningsetiske innsikter som seniorforsker, mulig veileder.
3. Medansvar – har man vært med på en publikasjon og er senior, så har man en plikt til å sette seg inn i det. Pålegget om å ha innsikt er en kompleks sak. Følge "vanlig praksis" er ikke et godt argument.

Gruppe 2

1. Seniorforsker bør trekkes inn. Inkluderes som informant eller som mistenkt? Har et selvstendig ansvar som seniorforsker. Vanskelig å finne argumenter for ikke å trekke inn seniorforsker. Det er mulig informanten eller andre er utsatt for press fra forskeren. Seniorforsker kan videre ha en egeninteresse i å trekkes inn for å bli frikjent.
2. Størrelsen på institusjonen vil ha noe å si for vurderingen. Hvis vedkommende allerede har deltatt i granskingen, kan de konkludere på selvstendig grunnlag. Habilitet.
3. Selvstendig ansvar som førsteforfatter – har opptrådt grovt uaktsomt. Avhengig av om dokumentasjonen er blitt manipulert eller om seniorforsker ikke har gjort jobben sin. B) Synliggjøre institusjonens praksis på systemnivå.

Gruppe 3

1. Saken må opplyses best mulig, alle relevante parter må kunne bidra til intern forundersøkelse. Vancouver-reglene – naturlig at førsteforfatter er inkludert i en lokal gransking. Veilederforhold for den yngre forskeren kan tilsi at seniorforsker trekkes inn i granskingen. Samtidig bør man ikke trekke inn flere parter enn nødvendig. Er belastende for partene. Seniorforsker er ikke anklaget.
2. Habilitet – i andre sektorer er det vanlig med sette-komiteer for å sikre en uhildet undersøkelse. Liten eller stor institusjon – kan ha betydning for sakshåndteringen. Beholde saken på institusjonen, men opprette eget utvalg for gransking av seniorforsker. Det er institusjonens ansvar å ha et system for behandling av uredelighet.
3. Seniorforsker må minst ha utøvet grov uaktsomhet. Plikt til å holde seg orientert om hvem som har gjort hva. B) "Vanlig praksis" ikke et holdbart argument, jfr. regler om vitenskapelig uredelighet.

Gruppe 4

1. Ja, seniorforsker bør trekkes inn. Man har en selvstendig plikt til å kartlegge faktum. Plikt til å rydde opp lokalt, styrets ansvar for forskning. Rart å ikke inkludere seniorforsker. Motargument; snøballeffekten: avgrense undersøkelsens/granskingens omfang. Muligens har seniorforsker bare et perifert ansvar. Gråsoner mellom Vancouver og NESH's retningslinjer.
2. Institusjonens ansvar taler for lokal gransking. Krever god kompetanse og mulig habilitetsproblematikk kan gjøre det utfordrende. Presedensvirkning taler for å løfte det opp, mulig med utvidet komité.
3. Gir forskningsetikkloven hjemmel for medansvar? Må klargjøre seniorforskerens posisjon/medvirkning til saken – må oppfylle kravene på selvstendig grunnlag. Vanlig praksis – stilles høyere krav til en erfaren forsker enn til yngre forsker.

Gruppe 5

1. Se på hele saken, deretter trekke inn personer. Seniorforsker har et utvidet ansvar, men ikke i alle fag. Alle medforfattere har et ansvar, så må man finne ut hvor ansvaret ligger.
2. Avhenger av størrelsen på institusjonen. Ved mindre institusjoner kan behandling hos samme organ gå utover troverdigheten. Alternativene er at saken behandles lokalt, lokalt med eksterne, hos en annen institusjon, hos det nasjonale Granskingsutvalget
3. Stor inst. Kan starte lokalt og så sende lenger opp.

Gruppe 6

1. Ja. Man starter med artikkelen, for så å se på hvilke forfattere som skal trekkes inn. Naturlig å trekke inn førsteforfatter. Partrettigheter spiller også inn. Det som kan tale imot er at det er uavklart om vedkommende har vært innblandet i uredeligheten.
2. Habilitet må vurderes. Det første utvalget har allerede hatt befattning med saken og kjenner omstendighetene, og det kan sikre likebehandling ved at det samme utvalget tar begge sakene. Et alternativ er å sende saken til nasjonalt utvalg eller ad hoc- utvalg.
3. Forfatterne har felles ansvar, jfr. Vancouver-reglene. Skyldkravet må vurderes. Granskingsgruppen kan peke på systemkritikk.

Forskningsetisk forum 18. september 2014

Sesjon II: Case til diskusjon

En yngre forsker innklages for vitenskapelig uredelighet. Et uredelighetsutvalg ved involvert institusjon konkluderer at det er tale om vitenskapelig uredelighet, bl.a. bevisst manipulering av data, bevisst villedende anvendelse av statistiske metoder og grov uaktsom tilbakeholdelse av detaljer i metodikk. Den yngre forskeren hadde publisert adskillige artikler basert på de uredelige handlingene. De fleste artiklene hadde en medforfatter; en seniorforsker ansatt ved samme institusjon. Seniorforskeren var angitt som førsteforfatter i de fleste av disse artikler.

Spørsmål 1:

Burde det lokale utvalg på eget initiativ inkludert seniorforskeren i sin gransking av saken? Hva taler for? Hva taler imot?

Seniorforskeren er en høyt ansett forsker og ledende på sitt felt. Forskeren skaffer betydelig ekstern finansiering til sin forskergruppe ved institusjonen. Det kommer en formell klage hvor seniorforskeren beskyldes for å ha medansvar for den uredelige forskning som har funnet sted. Det gjelder bl.a. påstand om medansvar for manglende opplysninger om analysert materiale som medførte at resultatenes innbyrdes sammenheng ble holdt skjult for leseren og at en seleksjon av forsøkspersoner også ble holdt skjult for leseren. Det var også påstand om medansvar for at det ble brukt en annen forsøksprotokoll enn beskrevet i en artikkel. Endelig var det påstand om medansvar for betydelig bildemanipulasjon i en artikkel.

Spørsmål 2:

Hva taler for at denne saken også behandles lokalt av det samme utvalg som behandlet saken om den yngre forskeren? Er det i gitt fall behov for noen særlige tiltak ved lokal behandling? Er det noe som taler imot lokal behandling?

Den innklagede seniorforsker fremholder bl.a. følgende argumenter:

Jeg kan ikke stilles til ansvar for at den yngre forsker opptrådte uredelig; jeg kjente ikke til uregelmessighetene. Jeg har kun fulgt vanlig praksis, dvs. den praksis som mange ledende forfattere følger vedrørende medforfatteres bidrag.

Spørsmål 3

- a) Kan seniorforskeren stilles til ansvar for vitenskapelig uredelighet begått av en annen forsker hvis ikke seniorforskeren hadde konkret kunnskap om forholdene? Kan det med andre ord være tale om et medansvar som følge av grov uaktsomhet?
- b) Er seniorforskerens argument om at han fulgte "vanlig praksis" (forutsatt at det er korrekt) forskningsetisk relevant i denne sammenhengen?

